

μάλιστα ή τής Νίκης και ή τοῦ θυμοειδοῦς ἵππου τής Ἀμαζόνος, εἰ και τὸ μέγεθος τοῦ ἵππου τοῦτου φαίνεται μοι μείζον τοῦ δέοντος σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπιβαίνουσαν αὐτοῦ μορφήν, ἐξαιρετος εἶνε ή στάσις και ή διάθεσις τῶν μορφῶν, ἐπιτυχεστάτη ή ἔκφρασις ἐν ταῖς κεφαλαῖς, ὁ ἀνδρικός δηλ. και οὕτως εἰπεῖν ἀθλητικὸς χαρακτήρ ἐν τῇ κεφαλῇ τής Ἀμαζόνος (πίν. Δ'. ἀριθ. 1), ή μελαγχολία και οἰονεὶ βρεμβασμὸς ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 2 τοῦ Δ'. πίνακος γυναικεία κεφαλῇ, ή τοῦ θανάτου ἀγωνία ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 4 τοῦ αὐτοῦ πίνακος και τὸ ἰσχυρὸν πάθος ἐν τῇ τοῦ στενάζοντος Κενταύρου, και τέλος χαριεστάτη εἶνε ή διάταξις και πτύχωσις τοῦ ἱματισμοῦ, μάλιστα ἐν ἐκατέρᾳ τῶν Νηρηίδων και ἐν τῇ Νίκῃ, ἀναπολοῦσα ἡμῖν ἰδίως τὰ ἐκ τοῦ θωρακείου τοῦ ναοῦ τής Ἀπτέρου Νίκης ἀνάγλυφα. Ἐκ τῶν γνωρισμάτων δὲ τούτων ὁρμώμενοι δυνάμεθα νὰ ἀναγάγωμεν τὰ ὑπ' ἐξέτασιν ἔργα εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τής Δ'. ἑκατονταετηρίδος, εἰς τὴν ἐποχὴν δηλ. ἐκείνην καθ' ἣν ή τέχνη ἐτρέπετο εἰς τὴν παράστασιν ψυχικῶν κατ' ἐξοχὴν παθημάτων και ἐγένετο χαριεσττέρα ὡς πρὸς τὴν διάθεσιν τοῦ ἱματισμοῦ και διάπλασιν τῶν μορφῶν. Ταῦτα δὲ τὰ γνωρίσματα, ή διάθεσις τῶν μορφῶν και τὸ ἐλατήριον, ὧν ἀνάλογα ὑπάρχουσι, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Παρθενῶνος, τοῦ ναοῦ τής Ἀπτέρου Νίκης και μάλιστα τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Φιγαλία, και ἔτι τὸ ὑποκείμενον τῶν παραστάσεων, ταῦτα πάντα πείθουσιν ἡμᾶς νὰ ἀποδώσωμεν τὰ προκείμενα ἔργα εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Φειδίου ὁρμηθεῖσαν Ἀττικὴν σχολήν. Δὲν ἐξετελέσθησαν δ' αὐτὰ ὑπὸ ἑνὸς τεχνίτου ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν, διότι διαφορὰ ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκτελέσει. Ἐν τῇ πτυχώσει λ. γ.

τοῦ χιτῶνος τής Ἀμαζόνος ὑπάρχουσι σκληρότητές τινες, ἐν ᾧ ή πτύχωσις τοῦ ἱματισμοῦ τῶν Νηρηίδων εἶνε ὄλος ἀμεμπτος, ή ὑπ' ἀριθμὸν 1 πίν. Δ'. κεφαλῇ ἔχει τι τὸ αὐστηρὸν ἐν ταῖς μορφαῖς και οὐχὶ ἐπιμελῆ τὴν ἐξεργασίαν, ἐν ᾧ διάφορος ὄλος εἶνε ή ὑπ' ἀριθμὸν 2 τοῦ αὐτοῦ πίνακος γυναικεία κεφαλῇ, κτλ. Ἀλλ' εἰς ἐσχεδιογράφησε βεβαίως αὐτὰ μετασχὼν και τής ἐκτελέσεως, και οὗτος φαίνεται ὢν Θρασυμήδης ὁ Πάριος, διότι ἀφ' οὗ οὗτος ἐποίησε τὸ ἐν τῷ ναῷ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ (Πανσ. 2, 27, 2) αὐτὸς οὗτος θὰ ἔσχεν ὁπωσδήποτε και τὴν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν πρὸς ἐπικόσμησιν τῶν ἀετωμάτων τοῦ ναοῦ ἐκτελουμένων πλαστικῶν ἔργων.

Οὕτω προέβημεν εἰς ἱκανὰς εἰκασίας ὡς πρὸς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἐρμηνείαν τῶν προκείμενων ἔργων. Αἱ εἰκασίαι δ' αὗται συμφωνοῦσι και κρατύνουσιν ἀλλήλας. Ὁ ναὸς ὠκοδομεῖτο, ὡς εἶπομεν, μετὰ τὸν Παρθενῶνα και θὰ ἐπερατώθη ἀρχιτεκτονικῶς ἐν τοῖς μεταξὺ τής Ε'. και Δ'. ἑκατονταετηρίδος χρόνοις, ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνάγει ἡμᾶς και ὁ τρόπος τής ἐργασίας τῶν ὑπ' ἐξέτασιν ἔργων. Τὰ ἔργα ταῦτα φαίνονται προϊόντα τής ἀπὸ τοῦ Φειδίου ὁρμηθείσης Ἀττικῆς σχολῆς, ἀλλ' ὁ Θρασυμήδης ἀνῆκε κατὰ μεγίστην πιθανότητα εἰς τὴν σχολὴν ταύτην (Brunn Gesch. d. gr. Künstler I σ. 246), ἀφ' οὗ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθὲν χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἦτο τοσοῦτον παρεμφερὲς τοῖς ἔργοις τοῦ Φειδίου, ὡστε μεταγενέστεροι συγγραφεῖς, οἷον ὁ Ἀθηναγόρας. ἀπέδιδον αὐτὸ τῷ Φειδίᾳ.

Π. ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ.

ΣΚΥΦΟΙ ΒΟΙΩΤΙΚΟΙ ΔΥΟ

(Ὅρα πίν. 5).

Ἐν τῷ Ε'. πίνακι ἀπεικονίζονται ἔκτυποι παραστάσεις σκύφων δύο πηλίνων, προερχομένων ἐκ

Τανάγρας τής Βοιωτίας και ἀγορασθέντων οὐ πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τής Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας. Εἶναι

ἀμφότεροι τοῦ εἶδους ἐκείνου τῶν μελαμβαφῶν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καστανοχρόων ἀγγείων, τὰ ὅποια δὲν ἔχουσι τὴν λειότητα καὶ στιλπνότητα ἐπιφανείας τῶν ἐξωγραφημένων. Περιήλθον δὲ εἰς ἡμᾶς ὄχι ἐν καλῇ καταστάσει. Ὁ μὲν πρῶτος σκύφος πλὴν τοῦ ὅτι τεθραυσμένος ὢν εἰς πλείονα τεμάχια συνεκολλήθη, ἔχει καὶ χάσματα, ἔπαθε δὲ καὶ ἀποτριβὰς τῆς ἐπιφανείας, τοῦ δὲ ἐτέρου ἐξ ἀρχῆς δὲν εἶχεν ἐπιτύχη ἢ ἀπὸ τῆς μήτρας ἐκτύπωσις, καὶ ἐξογκώματα δὲ τινα καὶ ἀυλακώματα κύκλω εὐθύγραμμα, ὡσάν ζωνάρια, ἀπέμειναν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του, τὴν ὄχι ἐπιμελῆ ἐνέργειαν τοῦ κεραμειτικοῦ τροχοῦ ἐμφαίνοντα, ἐξ ὧν οὐ μετρίως συγγέεται ἢ παράστασις.

Σκύφους μετ' ἐκτύπων σπειροειδῶν καὶ φυλλωδῶν κοσμημάτων, πρὸς δὲ τούτοις καὶ στεφάνων καὶ προσωπέων καὶ λυχνούχων καὶ μικρῶν τινῶν κατὰ μόνας μορφῶν, οἷον Ἀθηνᾶς, πτερωτῶν Νικῶν ἢ Ἐρωτύλων, Τριτώνων, Σατύρων, τράγων ἐκατέρωθεν ἀγγείου, ἢ καὶ συμπλεγμάτων τινῶν μικρῶν, συνισταμένων ἐκ δύο ἢ τὸ πολὺ τριῶν μορφῶν, ἐπαναλαμβανομένων δὲ τῶν αὐτῶν πλεονάκις περὶ τὴν κοιλίαν τοῦ ἀγγείου· σκύφους, λέγομεν, τοιούτους ἔχει ὄχι ὀλίγους ἢ συλλογὴ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρίας, καθὼς καὶ ἄλλα Μουσεῖα τῆς Εὐρώπης. Προήλθον δ' οἱ πλείστοι τῶν τῆς Ἐταιρίας ἐκ τάφων τῆς Ταναγραϊκῆς, τῆς Μεγαρίδος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀττικῆς, εἰς δὲ εἶναι καταγεγραμμένους ἐν τοῖς καταλόγοις ὡς ἐκ Σύρου καὶ ἄλλος ὡς ἐξ Ἐπιδαύρου τῆς Λιμηρᾶς, ὥστε φαίνεται, ὅτι πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος εὐρίσκονται (1). Ἀλλ' οἱ δύο σήμερον ἐκδιδόμενοι σκύφοι, ἐνῶν ὑπάγονται καθ' ὅλου εἰπεῖν εἰς τὸ εἰρημένον εἶδος, θεωρητέοι ὅμως, καθ' ὅσον ἠξεύρω, καὶ ὡς ὅλως καινοφανεῖς, διὰ τὸ ἐξῆς αὐτῶν ἰδίωμα· αἱ παραστάσεις των δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐπαναλαμβανομένων πλεονάκις περὶ τὴν κοιλίαν τοῦ ἀγγείου, πρὸς πλήρωσιν ἀπλῶς τοῦ χώρου, οὔτε εἶναι καθολικαί τινες τοῦ βίου πράξεις, οἷον θυσιάαι ἢ σπονδαὶ ἢ τελεταὶ ἢ ἀγῶνες, μάχαι κττ., ἀλλὰ δεικνύουσιν ἡμῖν ὑποθέσεις ὠρι-

(1) Τινὲς τῶν ἀρχαιολόγων τὰ τοιαῦτα ἀγγεῖα ἐκάλεσαν Μεγαρικά, ἄλλοι ἄλλως. Πολλὰς αὐτῶν εἰκόνας ἴδε ἐν Beudorf, Griech. u. sic. Vasenh. πίν. 59-61.

σμένας ἐκ τῆς τῶν ἡρώων μυθολογίας εἰλημμένας (1), καί, ὅπερ τὸ κυριώτερον, ἔχουσιν ἐπιγραφὰς ἐκτύπους, αἵτινες οὐ μόνον τὰ δρώντα πρόσωπα ἢ ἐνίοτε καὶ σκεύη καὶ ὄργανα καὶ ἐπιφωνήματά τινα δηλοῦσιν, ὡς ἐν τοῖς ἐξωγραφημένοις ἀγγείοις, ἀλλὰ καὶ ἐκτενῶς ἐν πεζῷ λόγῳ ἀφηγοῦνται τὴν ὅλην ὑπόθεσιν τῆς παραστάσεως, εἶναι δηλαδὴ ὁμοίαι πῶς ταῖς ἐπὶ τῶν γνωστῶν ἐκείνων ἐκ λίθου ἢ γύψου πινάκων, τοῦ Ἰλιακοῦ, λέγω, (tabula Iliaca) καὶ τοῦ τῶν Ἡρακλέους πράξεων καὶ ἄλλων, ποιηθέντων, ὡς φαίνεται, πρὸς διδασκαλίαν τῆς νεολαίας· (ἴδε CIG. ἀρ. 5984 καὶ 6125 κ. ἐξ. καὶ ἰδίως τὸ καλὸν βιβλίον τοῦ O. Jahn, Griechische Bilderchroniken. Bonn, 1873.) μόνον ὅτι ἐκεῖνοι μὲν οἱ πίνακες ἔχουσιν ἔκτασιν πολλήν, εἰκονικὴν τε καὶ ἐπιγραφικὴν, τὰ ἀγγεῖα δὲ ταῦτα τὰ ἡμέτερα ὀλιγωτέραν. Ὅμως δὲ παρατηρῶ, ὅτι οἱ τεχνῖται οἱ ταῦτα τὰ καινοφανῆ ἀγγεῖα ποιήσαντες, εἴτε εἶναι παλαιότεροι, ὅπερ πιθανώτερον, εἴτε νεώτεροι τῶν ποιησάντων τὰ ἔχοντα τὰς κατ' ἐπανάληψιν παραστάσεις, δὲν ἀφίστανται ὅλως τοῦ τρόπου ἐκείνου· διότι καὶ ἐν τούτοις φαίνεται μία τοῦλάχιστον ἐπανάληψις ἢ ἀντιστοιχία, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σκύφῳ πᾶν σαφῶς ἢ δευτέρα περιτείχιστος πόλις αἰ' Ἀθηναίαι, μετὰ τὴν πρώτην, τὴν Κόρινθον, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ οὐχὶ τόσον σαφῶς ὁ κοφινειδῆς ἐκεῖνος ὄγκος, ὅστις εἶναι ἢ ναός, ἢ ἴσως ἢ πόλις Ἴλιον, ἀντιστοιχῶν, ὡς νομίζω, τῷ προηγηθέντι βωμῷ, τῷ διὰ γραμμάτων δεδηλωμένῳ. Ἀλλ' ἀρκοῦσι ταῦτα (ἃ καὶ προληπτικῶς πῶς εἶπομεν) πρὸς χαρακτηρισμὸν γενικὸν τῆς τεχνοτροπίας τῶν παραστάσεων· ἔλθωμεν καὶ ἐπ' αὐτὰς ταύτας.

Προηγείσθω δὲ ἡ δεικνύουσα παλαιότερον μῦθον, ἢ ἐπὶ τοῦ πρώτου σκύφου. Ὅτι ἐδῶ εἶναι ἐκτεθειμένη ἢ ὑπὸ Θησέως, ἔχοντος σύμμαχον τὸν Πειρίθου, ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης, δηλοῦσιν αὐτὰ τὰ ἐπὶ τοῦ ἀγγείου γράμματα. Δύο δὲ ἔχομεν ἐνώπιον

(1) Μυθολογικὰς παραστάσεις ὠρισμένας ἔχουσιν ἐκτύπως καὶ τινα μεγάλα ἐκ Κρήτης συνήθως προερχόμενα ἀγγεῖα· ἀλλ' ἐν ἐκείνοις πρώτον μὲν ἐπαναλαμβάνεται ἢ παράστασις, (οἷον ὁ Ἡρακλῆς προσμαχόμενος τῇ Λερναίᾳ ὕδρᾳ, ἐπὶ τινος τῶν τῆς ἀρχαιολ. Ἐταιρίας ἀγγείων)· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ τέχνη των ἄλλοια, καθ' ὅσον ἐπιεκκολλημένα τῇ κοιλίᾳ τοῦ ἀγγείου τεμάχια πηλοῦ εἶναι τὰ ἔχοντα τὴν ἐκτυπον παράστασιν, τῆς λοιπῆς ἐπιφανείας οὕσης βραδωτῆς ἢ λείας. Ἴδε Birch, ancient pottery, ἐκδ. τοῦ 1873, σελ. 165.

ἡμῶν σκηνάς, οὕτως εἶπεῖν, τῆς μιᾶς πράξεως. Καί περὶ μὲν τῆς προτέρας οὐδενὸς λόγου εἶναι χρεία. Τί δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ παριστάνεται, καὶ ἂν τὰ τρία καὶ ταύτης πρόσωπα εἶναι τὰ αὐτὰ τοῖς ἐν τῇ προτέρᾳ καὶ τί κυρίως ποιοῦσιν ἐν ἧ θέσει ἴστανται καὶ ὡς ἴστανται, τοῦτο ἀμφίβολον καὶ ζητήσιμον. Ἄφοῦ ὁρμηθέντες οἱ τρεῖς ἐκ Σπάρτης, τῆς ἕξω τῆς εἰκόνας, διέβησαν διὰ Κορίνθου, τῆς δεδηλωμένης γράμμασι καὶ ἐπλησίασαν ταῖς Ἀθήναις, ταῖς ἐπίσης δεδηλωμέναις, ἐπέξουσιν τάχα ἐκ τοῦ ἄρματος καὶ ἴστανται νῦν ἤσυχτοι περιπτυσσόμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαλεγόμενοι; ἀλλὰ ψυχρόν πως μοι φαίνεται τοῦτο νὰ ὑποτεθῆ καὶ οὐδὲ πάνυ συνᾶδον τῇ κεκινημένῃ στάσει τῶν δύο συμπεπλεγμένων μορφῶν, τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικός. Ἡ περιπτύσσεται ἴσως ἐδῶ ὁ Θησεὺς ὄχι τὴν Ἑλένην, ἀλλὰ τὴν μητέρα του Αἴθραν; Ἄλλ' ἢ ἐπὶ τῆς γυναικός ἐπιγραφή δὲν λέγει τοῦτο τὸ ὄνομα. Ἄλλο τι ἐκεῖ δυσανάγνωστον κρύπτεται. Ἄν ἡδύνατο νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ ὄλη ἢ ἐπτάστιχος καὶ μακρὰ ἀφήγησις ἢ ἐπὶ δεξιᾷ τῶ ὁρώντι (1), θὰ εἶχομεν τὴν ζητουμένην διασάφισιν. Ἐκείθεν θὰ ἐμανθάνομεν καὶ διὰ τί ὑπὸ τοῦ τεχνίτου ἢ Κόρινθος παρεστάθη, ἦτις, ἐφ' ὅσον ἐγὼ ἠρεύνησα, δὲν ἀναφέρεται ὑπὸ τῶν παλαιῶν συγγραφέων ἐν τούτῳ τῶ μύθῳ (2). Τὰς Ἀφίδνας δὲ, ὧν πολὺς λόγος παρὰ τοῖς παλαιοῖς, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Διοσκόρων ἐλευθέρωσιν τῆς ἀδελφῆς, ἦτοι τὸ τέλος τοῦ ὄλου δράματος, ἔκρινεν ὁ τεχνίτης νὰ μὴ παραλάβῃ εἰς τὴν παράστασίν του, ἕξω ἂν τις θελήσῃ τὰ τρία πρόσωπα νὰ ἐκλάβῃ ὡς Κάστορα, Πολυδεύκην καὶ Ἑλένην· ἀλλ' ἐναντιοῦνται τὰ ἄνωθεν γράμματα, τοῦλάχιστον τὰ ὑπὲρ τοὺς ἀνδρας, ἔνθα τὰ Θησεὺς καὶ Πειρίθους ἰκανῶς πως διακρίνονται. Δὲν μὲ λανθάνει, ὅτι ἀρχαιολόγοι τινὲς κατέδειξαν καὶ ὄνο-

(1) Ἐκ ταύτης ἀνέγνων μόνον τὰ ἐξῆς: « Ὁ Θησεὺς ἀρπάσας τὴν Ἑλένην, πρῶτον μὲν αὐτὴν εἰς Κόρινθον | εἶπεν εἰς Ἀθήνας . . . » — Εἰς τὰ λοιπὰ σποράδην διακρινόμενα γράμματα καὶ συλλαβὰς ἄς γυμνάσουν ἄλλοι ὄμματα καὶ νοῦν.

(2) Τὸ Ἄργος μνημονεύεται ὡς σταθμὸς τῆς Ἑλένης μόνως κατὰ τὴν ἐξ Ἀττικῆς ἐπιστροφῆς τῆς καὶ μάλιστα ὄχι ὡς ἀπλοῦς σταθμὸς. Ἴδε Πausan. Β, 22, 6. Τὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως χωρίον Β, 32, 7, ἔνθα μεταξὺ Τροϊζήνος καὶ Ἐρμιόνης μνημονεύεται « Ἀφροδίτης ἱερὸν νόμφας, ποιήσαντος Θησεύος ἡνίκα ἔσχε γυναῖκα Ἑλένην » εἶναι λίαν ἀρίστον καὶ εἰς οὐδὲν ἡμῖν χρησιμεύει.

ματα ἐσφαλμένως τεθειμένα ὑπὸ τῶν παλαιῶν ζωγράφων ἐπὶ ἀγγείων· ἀλλ' ἐδῶ, ὅπου προηγήθη ἐγκόλαψις ἐν μήτρᾳ, σφάλμα τοιοῦτό τις νὰ παραδεχθῆ, μὴν εἶναι πάρα τολμηρόν· ἔπειτα καὶ ἡ στάσις τοῦ δευτέρου ἀνδρός, τοῦ ἀπεστραμμένου τῶν δύο ἄλλων μορφῶν, ἐναντιοῦται μεγάλως.

Κατὰ περιέργον σύμπτωσιν καὶ τὸ ἐν τῶ δευτέρῳ σκύφῳ ἐκτιθέμενον δράμα παρέχει ἡμῖν σφαιροστάτην μὲν τὴν πρώτην αὐτοῦ σκηνήν, τὸν Πρίαμον « βωμῶ πρὸς θεοδμήτῳ σφαγέντα Ἀχιλλέως παιδὸς ἐκ μαιφόνου », καθὼς λέγει ὁ Εὐριπίδης ἐν προλόγῳ Ἐκάβης (1), τὴν δὲ δευτέραν ὄχι τόσον σαφῆ· διότι βλέπει μὲν τις ἐδῶ ὀπλίτην ἄνδρα, πιθανῶς τὸν Λοκρὸν Αἴαντα, ἐλκυστάζοντα γυναῖκα ἀπὸ τῆς κόμης, τὴν Κασσάνδραν, καὶ ταύτην προσπαθοῦσαν νὰ ἀπωθήσῃ τὸν βιαστήν, ἀλλ' ἢ ὀπίσω τῆς ἄλλῃ γυνή, ἢ ἐν ἀπελπισμῶ αἵρουσα τοὺς βραχίονας πρὸς οὐρανὸν καὶ οἶον ἐπιβωμένη τοὺς θεοὺς, τίς εἶναι; ἀπλῶς μία τῶν δυσπραγούσων Τρωιάδων, ἢ ἐκληπτέα ὡς ἡ ἱέρεια τῆς Ἀθηνᾶς, ἢ γενομένη μάρτυς τοῦ Αἰαντείου ἀνοσιουργήματος; ὁ δὲ παροπίσω ἐξέχων κοφινειδῆς, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ὄγκος τίς εἶναι; ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς, ἀτελῶς ἀπὸ τῆς μήτρας ἐκτυπωθεὶς, ἢ ἡ πόλις Ἰλιον; Δὲν πρέπει νὰ ἀποσιωπηθῆ, ὅτι ὑπεράνωθεν τῆς κεφαλῆς τῆς ἀπέλπιδος γυναικός καὶ δὴ πρὸς τοῖς δακτύλοις τῆς δεξιᾶς αὐτῆς χειρὸς διακρίνονται τινες οἶον γραμματοειδεῖς ἐξοχαὶ ὄχι ἐν εὐθυγραμμίᾳ, ἐν αἷς ἡδύνατό πως νὰ θεωρήσῃ τις ὑπάρχοντα τὰ ΑΘΠ, ἀλλ' οὐδὲν βεβαίῳ, οὔτε ἂν καὶ αἱ παρέκει ἔτι φαινόμενα κατὰ τὸ ἄνω μέρος τοῦ κοφινειδοῦς ὄγκου ὄχι ὀλίγα, πεπυκνωμένα δὲ καὶ ἐν εὐθυγραμμίᾳ, ἐξοχαὶ εἶναι γράμματα ἢ ἐπάλλξεις ἢ ἀρχιτεκτονικὰ κοσμήματα. Τόση ἢ ἐδῶ ἀσάφεια, δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον· οὐχὶ δὲ ἐλάσσων καὶ ἢ ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τῇ μεταξὺ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ Αἴαντος, ἔνθα ὑπάρχουσι μὲν βεβαίως γράμματα οὐκ ὀλίγα, ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἰς πόσους ἀκριβῶς στίχους εἶναι διηρημένα δύναται ἀσφαλῶς νὰ ῥηθῆ. Ἐγὼ μόνον ἐν δυσὶ διαφόροις μέρεσιν ἦτοι στίχοις

(1) Τὴν λέξιν βωμὸς ὡς ἐν τῶ ἡμέτερῳ σκύφῳ ἔχει καὶ ἐν ἐξωγραφημένῳ ἀγγείῳ ἐκ τῶν τῆς ἐν Μονάχῳ Παναθηναϊκῆς. Ἴδε O. Jahn, Beschreib. etc. ἀριθ. 124.

διακρίνω τὰ ΔΙΟΣ καὶ ΣΤΗΟΓ, τὰ τελευταία ταῦτα κατὰ τὴν ὀριζόντειον φορὰν τὴν πρὸς τὸν ἀγκῶνα τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ ὀρθῶς ἢ μὴ ὀρθῶς παρ' ἐμοῦ κληθέντος Αἴαντος.

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ἄδηλον μένει κατὰ πόσον ὁ τοῦ ἀγγείου τούτου πλάστης συνεφώνησε πρὸς τὰς ἀρχαιοθὲν σωζομένας τοῦ μύθου ἀφηγήσεις τὰς ἐν βιβλίοις, ἢ τούναντίον διεφώνησεν, ὅπερ συχνὰ παρετήρησαν οἱ ἀρχαιολογοῦντες συμβαῖνον, καὶ φαίνεται ὅτι καὶ ἐνταῦθα συνέβη, καθ' ὅσον δὲν βλέπομεν ἐπὶ τοῦ σκύφου οὐδ' ἔχνος τοῦ τῆς Ἀθηνᾶς ἀγάλματος, πρὸς ὃ ἱστορεῖται ὅτι κατέφυγεν ἢ Κασσάνδρα καὶ ἀντελάβετο αὐτοῦ, ὅπως τοῦτο ὑπάρχει εἰκονισμένον ἐπὶ δύο γραπτῶν ἀγγείων τῶν ἐν Mül. Oest. Denkm. I, 7. 202, καὶ ὁμοίως ἤδη ἐπὶ τῆς ἀρχαιοτάτης λάρνακος τοῦ Κυψέλου (Παυσαν. Ε, 18, 5) παριστάνετο.

Ἐν τι μόνον ἀναγκαῖον νὰ ῥηθῆ ἔτι ἐνταῦθα κρίνομεν, ὅτι τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων ὅσα ἀκέραια διεσώθησαν φανερώσει, ἂν πολὺ δὲν ἠπατήθημεν, τὸν γ' ἢ τοῦλάχιστον τὸν β' πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Εἰ δὲ καὶ ἡ τέχνη ἢ ἐμφαινόμενη ἐν τε τῇ συνθέσει καὶ τῷ διαγράμματι τῶν μορφῶν συμφωνεῖ τῇ τῶν χρόνων ἐκείνων ἢ μᾶλλον θεωρητέα ὡς

πολὺ νεωτέρα, ἄς κρίνωσιν ἄλλοι, ἐνθυμούμενοι ὁμῶς, ὅτι ἄλλο σχέδιον τοῦ πλάστου ἢ ζωγράφου, καὶ ἄλλο ἢ διὰ μήτρας ὑστερον καὶ ἐκτυπώσεως εἰς πλεῖστα κεράμια ἀμελεστέρα χάριν ἐμπορίου ἀναπαραγωγῆ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 28 Μαρτίου 1884.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗΣ

Υ. Γ. Εἶχομεν ἤδη γράψει τὰ ἀνωτέρω καὶ ἔτοιμοι ἦσαν αἱ ὑπὸ τοῦ κ. Gillieron σχεδιασθεῖσαι ἀπεικονίσεις τῶν δύο σκύφων, ὅτε καὶ τρίτος τις, ὡσαύτως ἐκ Τανάγρας, ἠγοράσθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας, ἔχων παράστασιν ἐκ τοῦ Ἰλιακοῦ μύθου ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον ἐσχηματισμένην (τρία ἄρματα μεθ' ὀπλιτῶν καὶ ἠνιόχων, ἐξ ὧν ἐπιμαρτυρεῖται γράμμασιν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἕτερός τις). Τὸ περιεργότατον τῶν ἐπὶ τοῦ ἀγγείου εἶναι ἐξόγκωμά τι ἐπίμηκες, κάθετον μεταξὺ τῶν ἀρμάτων καὶ ὁμοιον σχεδὸν κάμπη, παρ' ὃ τὰ γράμματα « χίραξ Ἀχαιῶν » τὸ μὲν πρᾶγμα βεβαίως Ὀμηρικὸν κατὰ τὰ ἐν Ἰλιάδ. Μ καὶ ἐξῆς, τὸ δὲ ὄνομα ὄχι. Καὶ τοῦτο τὸ ἀγγεῖον θέλει προσεχῶς ἐκδοθῆ.

ΕΠΙΓΡΑΦΑΙ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ. (1)

1

ΠΛΕΙΣΤΟΜΜΕΝΚΑΙΙΩΣΛΠΡΟ
ΠΩΝΣΩΝΕΣΧΕΣΕΓΓΑΙΝΟΝ
ΛΥΣΑΝΔΡΟΥΠΙΘΕΩΣ
ΑΡΧΕΣΤΡΑΤΗΓΓΟΝΕΚΑΙΝΥ
ΕΙΠΕΙΣΣΟΙΣΙΦΙΛΟΙΣΙΜΕΓΑΝΠΡΟΘΟΝ
ΕΞΟΧΑΔΑΥΤΗΣΑΝΔΡΙΛΙΠΟΥΣΑΦΑΟΣ
ΜΟΙΡΙΔΙΩΙΘΑΝΑΤΩΙ

ΕΥΣΕΒΗΑΣΚΗΣΑΣΑΒΙΟΝ
ΚΑΙΣΩΦΡΟΝΑΘΝΗΣΚΩΗΝΙΚΑ
ΜΟΙΒΙΟΤΟΥΜΟΡΣΙΜΟΝΗΛΘΕΤΕΛΟΣ

ΠΕΝΘΟΣΜΗΤΡΙΛΙΠΟΥΣΑΚΑΣΙΓΝΗ

(1) Ἄπασαι αὐταὶ αἱ ἐπιγραφαὶ ἀνήκουσι τῇ ἐμῇ συλλογῇ.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ 1884

ΤΩΙΤΕΠΟΣΕΙΤΕΠΑΙΔΙΤΕΜΩΙ
ΘΝΗΣΚΩΚΑΙΜΕΧΘΩΝΗΔΕΚΑΛΥ
ΠΤΕΙΗΓΡΑΣΙΝΚΟΙΝΗΤΟΙΣΑΠΟΓΙΓΝΟ
ΜΕΝΟΙΣΕΙΜΙΔΕΛΥΣΑΝΔΡΟΥ
ΠΙΘΕΩΣΑΡΧΕΣΤΡΑΤΗΗΔΕ

Πλείστομ. μὲν καὶ ζῶσα τ[ρ]όπων σῶν ἔσχεσ ἐπαινον
Λυσάνδρου Πιθέως Ἀρχεστράτη ἔγγονε, καὶ νῦ[ν]
[λ]εῖπεισ σοῖσι φίλοισι μέγαν πόθον, ἐξοχα δ' αὐτῆς
ἄνδρσι λιποῦσα φάος μοιριδίω θανάτω.

Εὐσεβῆ ἀσκήσασα βίον καὶ σῶφρονα θνήσκω,
ἠνίκα μοι βιοτοῦ μόρσιμον ἦλθε τέλος.

Πένθος μητρὶ λιποῦσα κασιγνήτῳ τε, πόσειτε,

5